

Дзіцячы мастацтва

Год выдання 1969 г.
№ 28 (2388)

8 красавіка 1969 г.
Аўторак

Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАДЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

ПРЫВІТАННЕ, МАЛДОВА!

ДНІ БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫКІ
У МАЛДАВІ

Завтра ў сталіцы Братняй Малдавіі Кішынёве загуляць беларуская музыка. Тут пачынаюцца музычныя дні нашай рэспублікі. Яны наладжаны Міністэрствам культуры Малдаўскай ССР, саюзамі кампазітараў Малдавіі і Беларусі.

Для ўдзелу ў музычным свяце, прысвечаным 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна, з Мінска ў Кішынёў выехала дэлегацыя Саюза кампазітараў БССР і работнікаў мастацтваў. У яе складзе — народныя артысты ССР Я. Цікоці, Т. Нікоікава, заслужаны дзеячы мастацтваў БССР Д. Камінскі, Г. Вагнер, заслужаныя артысты рэспублікі Т. Міхасярава, Л. Гарзілі, Ю. Смірноў, салісты Белдзяржфілармоніі В. Шаці, С. Машкоў, музыкантаў А. Ракава.

Малдаўскі сімфанічны аркестр пад кіраваннем заслужанага артыста БССР В. Катаева выканае творы беларускіх кампазітараў — гераніную пазму Я. Цікоці «Бурасію» (на словы М. Горькага), для баса і аркестра Трэцію сімфонію Л. Абельвіча, канцэрт для фартэпіяна і аркестра Т. Вагнера, канцэрт № 2 для сярняга і аркестра Д. Камінскага, харэаграфічныя нававы Я. Глебава.

План мастана А. Гершановіча, які выйшаў у выдавецтве «Беларусь».

АДКАЗНАСЦЬ МАСТАКА

Ю. МІХНЕВІЧ,
намеснік міністра культуры БССР

РАБОТНІКІ мастацтва разам з усім савецкім народам рыхтуюцца да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна. Сваёй творчасцю яны дэманструюць адданасць вялікім ленінскім ідэям.

У жніўні мінулага года была аўдыямавана Паставава Ці Цікоці «Аб падрыхтоўцы да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна». Яна зняйшла глыбокі водгук і аднадушную падтрымку ўсёга савецкага народа, была гораца сустрэта ў самых шырокіх колах творчай інтэлігенцыі.

Вялікая і адказная роля мастака ў наш час: сваёй творчасцю ён выяўляе дух і напас эпохі. Савецкі пісьменнік, дзеячы тэатра і кіно, мастак, музыкант бачаць сваё прызначэнне ў тым, каб на аснове ленінскага вучэння аб партыйнасці і народнасці мастацтва праўдзінна адлюстравалі ленынізм у дзеянні. Яны бачаць сваю задачу ў тым, каб ствараць буйныя і яркія творы пра барацьбу савецкага народа за перамогу камунізму.

Савецкі тэатр, і ў прыватнасці тэатральнае мастацтва Беларусі, ідзе насустрач слаўнай дзеці з невялікім багажом дзесяціпятинаціх спектакляў на новых п'есах беларускіх аўтараў на працягу сезона стала ў нас за апошнія гады прывычнай з'ява. У рэпертуары тэатра з'явіліся самабытныя і значныя па аэме сцэнічныя творы. Гэта — «Люды на балюце», «Канстанцін Заслонаў» і «Рудабельская рэспубліка» ў акадэмічным тэатры Імя Ільіча Купалы, «Шостае ліпеня», «Вайна пад дахамі», «Зычавы» ў тэатры Імя Якуба Коласа, «Любов Яравая», «Пасля пакарання смерцю прашу...», «Легенда аб песьні няспятай» і «Рудабельская рэспубліка» ў Гомельскім тэатры, «Крамлёўскія кураты», «Люды і каменні», «Брэскі мір» у Вярце, «Мурый бор», «Гэды навалынічыя» ў Магілёве, «Пудоўная дудка» ў рэспубліканскім ТЮГу.

У час падрыхтоўкі да ленынскага юбілею тэатры выношаюць планы стварэння новых п'ес і спектакляў з вобразам Уладзіміра Ільіча. Спінчэная Леныніна стала выдатным здымкам савецкага тэатра. У гэты здымак унеслі свой уклад і майстры беларускага тэатральнага мастацтва. Беларуская тэатральная Леныніна пачыналася спектаклем «Чалавек з ружом», пастаўленым у 1938 годзе ў Віцебску. За трыццаць гадоў, што прайшло з таго часу, на беларускую сцэну ставілася ўсё ленынскае трылогія М. Пагодзіна, «Святло з Усходу» П. Глебкі, «Сям'я» І. Папова, «Шостае ліпеня» І. «Дзень ішчы» М. Шацова, «Навалынічы год» А. Каплера, «Паміж лініямі» А. Штэйна і, нарэшце, «Брэскі мір» К. Губарэвіча — спектаклі, якім адначасна ў 50-годдзе БССР і Кампартыі Беларусі Вярціскі тэатр Імя Ленынскага камсамола. Такароў аэстату першага выканаўцы ролі Ленына на беларускую сцэну — народнага артыста ССР Паўла Малчанава — прынялі народныя артысты рэспублікі Дамітрый Арлоў і Сяргей Бульчык, народны артыст ССР Барыс Платонаў, а пазней — народныя артысты БССР Якуб Німгер, Анатоль Логінаў, Фёдар Шмакў.

З'яўленне ў радзе драматычных тэатраў рэспублікі выканаўцаў ролі Ленына і радзе і, шчыра кажучы, трохі непалоўна. Радзе таму, што новыя і новыя пакаленні глядачоў маюць магчымасць сустрацца на сцэне з вобразам вялікага правадара, а патраба ў такіх сустрэчах, прага дэдацца як

мага больш пра найвялікшага з людзей у гэты час узрастае. Але, жадаючы адгуннуцца на гэтую патрабу, тэатр часам стварае скараспелыя творы, даярачы ўсавешаленне найвялікайшага вобраза Уладзіміра Ільіча аэчэр, якому нестае для гэтага ні вопыту, ні таленту. Спектакль з вобразам Ленына толькі тады мае права на жыццё, калі ён — твор высокамастацкі. Пра гэта гаварылася і ў спецыяльнай пастанове Міністэрства культуры ССР «Аб лавышнім патрабаванні да сцэнічнага ўсавешалення вобраза У. І. Ленына». І цяпер, як ні хочацца ўсім нам, каб з'явілася новыя спектаклі з вобразам Ленына, не лішне будзе напамінаць, што брацца за такую работу можна толькі пры наяўнасці ў тэатра творчых магчымасцей для паспяховага ажыццяўлення спектакля і стварэння вобраза У. І. Ленына.

Ленынскае тама — гэта не абавязкова п'еса з Уладзімірам Ільічам сярод дзеючых асоб. Важна, каб спектакль быў прысвечаны духам і святлом жыццёвага ленынскага ідэй, партыйнай палымінацыі, партыйнага ўсенароднага подзвігу. Імяна такіх спектакляў, чыкае народ ад нашых тэатраў. Імяна такіх твораў павінны тэатры радаваць глядача сёння і заўтра — заўсёды.

Немалыя поспехі дасягнуты ў савецкім оперным і балетным жанры. Да 50-годдзя Кастрычніка на сценах тэатраў краіны пастаўлены оперы «Кастрычнік» В. Мурадзі, «Невядомы салдат» К. Малчанава, «Антымістэрыя трагедыя» А. Хомякова, «Гібель эскадры» В. Губарэвіча, «Данюю жыцця» А. Нікалаева, «Камуніст» Д. Клябанава, «Браты Ульянавы» Ю. Мейтуса, «Жалезны дом» Э. Тамберг, балеты «Спартак» А. Хачатуряна, «Асэль» В. Уласава і шэраг іншых у актыўна беларускага музычнага мастацтва ўваходзяць оперы «Міхас Падгорны» і «Алеся» Я. Цікоці, «Янае світанне» А. Туранкова, «Кастусь Каліноўскі» Д. Лукаса, «Надзея Дурава» А. Вагатырова, балеты «Салавей» М. Крошнера, «Князь-возера» В. Залатарова, «Мара» і «Альпійская балада» Я. Глебава, музычная камедыя «Спявае Жаваранак» Ю. Семіяна і іншыя.

Разнастайныя тэмы гэтых твораў. Але пераважная — геройна-эпічная: гэта і сівалізушчыня, і барацьба нашага народа ў гады рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, і подзвігі ў Айчыну.

Вельмі складаны працэс стварэння нацыянальнага опернага і балетнага спектакля на сучасную тэму. У рэспубліцы адзін тэатр оперы і балета, і яму ж выпадае роля спеваабілы творчай лабараторыі пры стварэнні новых твораў гэтага жанру. Да таго ж у нас яшчэ вельмі мала дэбютантаў, і дэляна не заўсёды літаратурная аснова оперы або балета задавальняе аўтара музыкі і пастаўшчыкаў — абсерваваны, спроч, новыя варыянты і зноў абсерваваны лібрэта займаюць шмат каштоўнага часу. Яшчэ наста б'вае, калі кампазітар

стварае, піша музыку на зусім пасроднае лібрэта. Вопыт, накоплены тэатрам, вучыць, што зарука поспеху ўсё ж у літаратурнай першарынцы — някая, няват самая меладэзічная і змястоўная музыка не можа выратаваць твор, калі ў ім няма сапраўднай драматургіі, якіх вобразаў, стройнага сюжэта. Аб гэтым, складаючы рэпертуар будучага сезона, тэатр павінна памтаць.

Нашы тэатры ўдакладняюць цяпер назвы, якія ўводдучы ў юбілейную афішу. У некаторых калектывах яны, у асноўным, ужо вядомыя, у іншых — яшчэ ў стадыі абмеркавання. Ідзе сур'ёзная работа з драматургамі — аўтарамі новых п'ес, вырашаюцца пытанне аб пастаўцы лепшых твораў савецкай драматургіі, якія ўвайшлі ў не затаваны фонд. Тэатр Імя Якуба Коласа, напрыклад, мае намер паставіць «Трыюна патэлычню» М. Пагодзіна, Гомельскі абласны — інсцэніроўку «Блуканна на пакутах» А. Талстога.

Тэатр юнага глядача працуе над «Неспякойнай старасцю» Л. Рахманова, мяркуе паставіць «Вялее ветразь адзінокі» В. Катаева, уключыў у свой план новыя п'есы — В. Зуба, якія расказвае пра юнага Дзяржынскага, і У. Механа, прысвечаную паміці адважнай лётчыцы Галіны Дакутовіч.

Акадэмічны тэатр Імя Ільіча Купалы да ленынскага юбілею хоча даць сцэнічнае жыццё рамана «Снежныя зімы» І. Шамякіна. У планах тэатра — «Бальшавікі» М. Шагрова.

Жаданне тэатраў ставіць п'есы аб нашым сучасніку, п'есы, якія ўзнікаюць значныя і славянныя тэмы сённяшняга дня, залучаюць увагу глядачоў. Нашы тэатральныя пісьменнікі ствараюць спольны націхны грамадзянска-страсных твораў, што выбіраць, як канцэпцыю, ёсць з чаго.

Неабходна сур'ёзна падумаць і вырашыць пытанне аб уключэнні ў перспетыўны план тэатра буйнейшых твораў рускай і зарубежнай класікі.

Валіўку надзею складаюць тэатры і на беларускую драматургію. Яны чакаюць ад нашых драматургаў буйных, значных твораў, якія ярка і глыбока адлюстравалі б росквіт Беларускай сацыялістычнай дзяржавы ў братаў самі народаў ССР, вялікія заваявы ленынскай нацыянальнай палітыкі, гэта, калі хочаць, савецкім, партыйным заказ нашай драматургіі.

Агульнавядомы лепшыя спектаклі нашых тэатраў, пастаўлены на творах нацыянальнай драматургіі. Многія з іх мелі працяглае сцэнічнае жыццё. І мы ганарымся гэтымі поспехамі. Але ўсё-тэй тэатры працягваюць свой творчы рахунак драматургіі: больш добрых і розных п'ес, якія глыбока і націхна адлюстравалі быццё савецкага грамадства. Больш п'ес, якія дамагалі б нашым людзям, асабліва моладзі, усведаміць веліч сацыяльных і палітычных пераўтварэнняў, здасісных у нашай краіне.

Драматургі рэспублікі закінаюць зрабіць усё, што ад іх залежыць, каб нашы тэатры прышлі да юбілею з новымі змястоўнымі спектаклямі і аб нара-

джэнні магутнай беларускай індустрыі і аб нашым сённяшнім рабочым класе, аб росквіце беларускага калгаснага сёла і аб вобліку сучаснага селяніна, аб нашай працоўнай інтэлігенцыі, студэнце. Жыццё прапануе драматургіі незлічонае мноства гістарычных і сучасных тэм.

Міністэрства культуры і Саюз пісьменнікаў ССР, а таксама Міністэрства культуры нашай рэспублікі і Саюз пісьменнікаў Беларусі распрацавалі цэлы рад мерапрыемстваў да 100-годдзя У. І. Леніна, у тым ліку і ў галіне тэатральнага мастацтва. Прадугледжаны, у прыватнасці, усеазажны конкурс на новыя лепшыя драматычныя спектаклі, прысвечаны ленынскаму юбілею, закрыты рэспубліканскі конкурс на лепшую п'есу, агляд святлоацыйнага юбілейнага года. Пад ленынскім дэвізам «Мастацтва — народу» ў Мінску будучы паказаны лепшыя спектаклі тэатраў рэспублікі.

Неабходна паставіць справу так, каб усё нашы драматургі і тэатры прынялі самы актыўны ўдзел ва ўсіх саюзных і рэспубліканскіх юбілейных мерапрыемствах, унеслі свой дастойны ўклад у скарбніцу сацыялістычнай культуры.

У перыяд падрыхтоўкі да ленынскага юбілею тэатры ўсёй краіны, у тым ліку і беларускія, акрамя спектакляў, паказваюць цудоўны рух савецкай творчай сілы з рабочымі калектывамі. Амаль усё тэатры рэспублікі заключылі дагаворы савецкай сацыялістычнай калектывамі заводу і фабрык Беларусі, садружнасці, у акой яны будучы зраць сваё нахненне, мацаваць сувязь з жыццём і працай перадавой часткі нашага народа. Няма сумнення, што такая садружнасць, калі яна будзе не фармальнай, паможэ і ідэйнаму росту работнікаў мастацтва і эстэтычнаму выхаванню рабочых калектываў.

Уся справа ў тым, каб і рух садружнасці, і барацьба за ідэйную выжывасць рэпертуару былі не часовай з'явай, звязанай з юбілейнай «кампаініяй», а сталі арганічнай і штодзённай неабходнасцю.

Сучасны этап гістарычнага развіцця характарызуецца рэзкім абвасарэннем ідэалагічнай барацьбы паміж капіталізмам і сацыялізмам. Ва ўмовах непрымірнай барацьбы з ворагам ідэалагічнай камуністычнае выхаванне працоўных, узмацненне ўсёй ідэалагічнай дзейнасці на выжывасць асаблівае значэнне, становіцца адным з галоўнейшых абавязкаў усёх работнікаў ідэалагічнага фронту, у тым ліку дзеячоў тэатра. Абавязак мастака — быць ва ўсеаб'ярэнні, не дапускаць паніжэння ў твор мастацтва поглядаў, чужых сацыялістычнай ідэалогіі. Нашы п'есы і спектаклі павінны выхоўваць у савецкім чалавеку вернасць і адданасць ідэям сацыялізму, пралетарскай інацыяналізму. А для гэтага неабходна абсалютная яснасць, дакладнасць ідэйна-мастацкай пазіцыі драматурга, рэжысёра, акцёра.

Штодзённым клопатам аб ідэйна-мастацкім узбагачэнні рэпертуару, аб высокім узроўні спектакляў, якія рыхтуюцца да юбілею, павінна спадарожнічаць планамернае, удумлівае вырашэнне ўсіх бягучых задач жыцця творчых калектываў, прафесійнай вучобы, выхавання кадры.

Падрыхтоўка да юбілею У. І. Леніна ўставае ў сваю рашучую фазу. Да не прыкавана ўвага ўсёй нашай грамадскасці, усёго савецкага народа. Гэта абавязвае дзеячоў тэатральнага мастацтва прышці да юбілею з новымі творами, вартымі неўміручага імя Леніна, геранічных спраў партыі і народа.

3 А СТАЛОМ двое — дзючына, вуглавата, яршыстая, здаецца, зусім яшчэ падлетак, і русавалосы юнак. Размова ў іх дзіўная.

— У пертызанскім атрадзе насіў вас на руках. Вы былі такая маленькая...
— Я вас ненавідзела тоды ўсёй душой...
Памеўчаўшы, юнак ціха прамавіў:
— Вы нават не ведаеце, што я... ваш бацька...
Як зрабіць так, каб гледзець паварылі паводзінам «бацькі» і «дачкі»? Яны ж аднагодкі, учарашнія дзесяцікласнікі. Але трэба дзеінічаць у «прапанаваных абставінах», трэба псіхалагічна апрадаць паводзіны «бацькі» і «дачкі».

Скончыўся эпізод і адрозу падцягнуліся ўверх рукі: «Я скажу», Валерыя Бажанава і Тамары Курпаценка, студэнткам аддзялення культуры Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, даячыся выслушачы шмат заўваг ад сваіх сяброў. Сцэна з рамана Івана Шамякіна «Снежныя зімы» — іх першая творчая спроба. У той жа час гэта і першы крок студэнткі Альберта Барысэвіча як рэжысёра.

— Усе студэнты развучваюць эпізоды не толькі як артысты, але спрабуюць свае сілы і як рэжысёры, — расказвае педагог, заслужаны артыст БССР Ю. Сідараў. — У гэтай інсцэніроўцы студэнты гаварылі не мовай пісьменніка, а сваімі словамі, раскрываючы душыны стан герояў. Карашей, мы дэле імі прастору для фантазіі, уяўлення...

Аддзяленне культасветработы зусім яшчэ маладое. Час нараджэння яго — ліпень мінулага года. Чым выклікала стварэнне аддзялення? Куратар курса, заслужаны дзеячы культуры БССР Барыс Якубавіч Вішароў адказавае на пытанне так:

— У нас у рэспубліцы адчуваецца вялікі недахоп культасветработчыкаў вышэйшай кваліфікацыі, людзей па-сапраўднаму культурных, здольных арганізавараў... Вось наша аддзяленне і закінае рыхтаваць спецыялістаў, якія змоглі б працаваць рэжысёрамі народных тэатраў, мастацкімі кіраўнікамі і дырэктарамі дэмоў культурна-масавы сектар. Тамара Курпаценка — піянеражатка. Яўген Казак скончыў Гродзенскае культасветвучылішча, ведае смак клубнай работы.

На перапынку знаёмлюся з іншымі студэнтамі... Хударлявы, стройны юнак з энергічным, рашучым тэарам. Гэта — Мікалай Ламан. Ён прыехаў у Мінск з пасёлка Першамайскі Карэліцкага раёна. З дзіцяства вабіла Мікалая сцэна. Разам са старэйшым братам займаўся ў мастацкай сямейнай дзіцячай школе ў вёсцы Ільінаў, спяваў і байкі, і спяваў песні. Брат зараз вучыцца на акцёрскай факультэце. А Мікалай паступіў на аддзяленне культасветработы.

— І ведаеце, не шкадуе. Так, у мярны стан артыстам, але не быць улаўненым, што з мяне выйдзе сапраўдны акцёр. А культурна-масавы будучы. Гэта ж такая цікавая, патрэбная людзям прафесія. А калі прастор для дзейнасці!

Цяпер Мікалай Ламан адзін з лепшых студэнтаў групы. Ён вялікі кіналюб. «Яму ўжо не хапае

Так перацягваюць канат...

УРОК МАЙСТЭРСТВА РЭПАРТАЖ

Аня Рагалевіч прыехала ў Інстытут з Удзёнскага раёна.

культурна-масавы сектар. Тамара Курпаценка — піянеражатка. Яўген Казак скончыў Гродзенскае культасветвучылішча, ведае смак клубнай работы.

На перапынку знаёмлюся з іншымі студэнтамі... Хударлявы, стройны юнак з энергічным, рашучым тэарам. Гэта — Мікалай Ламан. Ён прыехаў у Мінск з пасёлка Першамайскі Карэліцкага раёна. З дзіцяства вабіла Мікалая сцэна. Разам са старэйшым братам займаўся ў мастацкай сямейнай дзіцячай школе ў вёсцы Ільінаў, спяваў і байкі, і спяваў песні. Брат зараз вучыцца на акцёрскай факультэце. А Мікалай паступіў на аддзяленне культасветработы.

— І ведаеце, не шкадуе. Так, у мярны стан артыстам, але не быць улаўненым, што з мяне выйдзе сапраўдны акцёр. А культурна-масавы будучы. Гэта ж такая цікавая, патрэбная людзям прафесія. А калі прастор для дзейнасці!

Цяпер Мікалай Ламан адзін з лепшых студэнтаў групы. Ён вялікі кіналюб. «Яму ўжо не хапае

Выводнае слова выкладчыка, ва не прылятае міма вушэй, заслужанага артыста БССР Ю. Сідарава.

ВІНШУЕМ

З УЗНАГОРАДАЙ!

За вялікія заслугі ў развіцці савецкага тэатральнага мастацтва і ў сувязі з юбілейна-годдзем з дня нараджэння народнай артыстка ССР Рызіка Лідзія Іванавна ўзнагароджана Геранінай Грамацінай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ПЛЕНУМ ПРАДЛЕННЯ

САЮЗА МАСТАКОЎ БССР

Пленум праўлення Саюза мастакоў БССР, на якім былі абмеркаваны пытанні работы Мастацкага фонду БССР адбыўся 25 чэрвеня ў памяшканні клуба журналістаў, загадаў дэкадаць пастаўку выстуліў стварэння праўлення фонду Л. Асціці.

НАШ СЯБРА —

БІБЛІАГРАФІЯ

«Ваш сябра — бібліяграфія» — пад такім агульнай назвай выйшаў першы выдання выдання ў Барысўскай цэнтральнай бібліятэцы. На ёй прадставлены артыкулы з галей і часопісаў, уключаючы, паматкі, бібліяграфічныя бюлетэны. Выстаўка арганізавана з мэтай аказання дапамогі палітфармаатарам горада, каб яны маглі самастойна арганізавана ў выбары неабходных матэрыялаў, загадаў дэкадаць пастаўку выстуліў стварэння праўлення фонду Л. Асціці.

ПЕРШЫЕ ХЛОПЦЫ БЯРУЦА ЗА ЗБРОЮ

Пад покрывам зімовай ночы партызаны падрадаюцца да варажэй камендатур. Над двухпаварковым будынкам — флаг з фашысцкай свастьякай, на фасадзе — партрэт Гітлера.

Ляццэ ў неба чырвоная ракета — сігнал да атакі. На агульнай кучы абушчана і шпал кулямётнага і аўтаматнага агню, грывіць грамадзянскую выхулі, над наваколлем ішчэна б'вае «Ура-а!» З вакоў і дзвярэй высокаюць ашалелыя гітлераўцы.

Камендатура гарыць. Сіроч густы дым у неба ўдзімаюцца азыкі поліма...

Таکی эпізод з часу Айчынай вайны бачылі нядаўна жыхары Лагойска, дзе здымаўся першы кадры новага мастацкага кінафільма «Сыны».

— Гэты кінафільм, — гаворыць рэжысёр-пастаўшчык В. Турпаў, — ствараецца па раманае беларускага пісьменніка А. Аламоўна «Сыны Ілчы і бой». Ён з'яўляецца працягам кінафільма «Вайна пад страхам» на аднаіменным рамане таго ж аўтара. Калі ў першым фільме геранінай была загадчыца аэтані, маці двух хлопцоў-падлеткаў, якія дапамогалі партызанам медыкаментамі, была іх сувязная і разведчыца, та ў другім будзе паказана барацьба яе падрослых сыноў з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Ролі маці, як і ў першым фільме, выконвае ленынградская артыстка Н. Ургант. Анатоль — 15-гадовы студэнт Ленынградскага дзяржаўнага інстытута культуры імя Н. К. Крупскай А. Захараў, Аляксей — артыст Мінскага тэатра юнага гледача У. Мартынаў, у ролі партызанскага камандара здымаецца ар-

тыст Рыскага акадэмічнага мастацкага тэатра Імя Яна Райніса У. Ільядыч.

Да таго, як пачаць здымаць фільма, была праведзена вялікая падрыхтоўчая работа. Па аэсізе мастака Я. Панкіна студыйныя цесляры пабудавалі з дошкамакет намендатуры і дэоты на ўскраіне Лагойска.

Для ўдзелу ў масавых сцэнах былі запрошаны мясцовыя жыхары, многія з якіх у часе Айчынай вайны ўдзельнічалі ў партызанскім руху. І вось цяпер, праз 25 гадоў, яны зноў сталі партызанамі — на гэты раз, каб расказаць аб геранінай барацьбе з захопнікамі.

Здымае фільм аператар С. Пятровскі. А. ХУДАВЕЦ.

ВУЧОБА КЛУБНЫХ РАБОТНІКАЎ

У Мінску, пры Палцы культуры прафсаюзу пачалі работу месечныя курсы павышэння кваліфікацыі работнікаў культасвету. Мінская вобласць. На іх займаюцца каля 80 агадчыкаў сельскіх клубаў, бібліятэкаў, масавікоў, кіраваную самадзейнасці. Праграма заняткаў разлічана на 170 вучэбных гадзін.

Слушачы курсы, праслушваюць цыкл лекцый па арганізацыі клубнай работы, па эстэтыцы, па метадыцы работы з калектывамі сельскай мастацкай самадзейнасці, пазнаюцца з розны-

мі жанрамі народнай мастацкай творчасці.

Для чытання лекцый і правядзення секцыйнай работы запрошаны артысты сталічных тэатраў, мастацтвазнаўцы, работнікі міністэрства культуры і рэспубліканскага метадычнага кабінета культасветработы.

За час заняткаў слухачы наведваюць клубы і палцы культуры Мінска, бібліятэкі, тэатры, пазнаюцца з пастаўкай работы ў сталічных калектывах мастацкай самадзейнасці.

ГЕРАЧНАЯ ТЭМА ў рэпертуары Рускага драматычнага тэатра БССР імя Горкага працягла яшчэ ў дні яго нараджэння. У гады станаўлення і творчай сталасці ў спектаклях Д. Арлова і пазней у таніх п'есах, як «Брэсцкая крэпасць», «Рэалом», «Антымістэчная трагедыя», «Узнятая цаліна», яна атрымала шырокае развіццё.

Зварот да гераічнага жанру быў занамерамы і тады, калі тэатр вырашаў інсцэніраваць дакументальную п'есу І. Новікава «Руны страляюць ва ўпор». Тэатр ведаў, якія цяжкасці яго чакаюць пры пераносе на сцэну вядомых фантаў і асоб. Стратэгія была надзвычайна праймаючая работа над тэстам, каб драматызм адлюстраванага ў кішэ баяры быў стаў драматычнай п'есы і значыць спектакля.

Пачатак спектакля «Руны страляюць ва ўпор» (аўтары інсцэніроўкі І. Новікаў і М. Сулімаў, рэжысёр М. Сулімаў) востра драматычна ўражвалі. Павольна тасне свята, і ў шчыры чуюцца да болю знаёмыя трынаццаць год дэкарацыя: «26 чэрвеня 1941 года ў ходзе ўпартых боёў з пераўходзячымі сіламі ворага войскі Заходняга фронту пакінулі горад...» Голас дыктара змаўкае ў груканне бою і музыкі. У слабым святле пражэктараў выступаюць чорна-чырвоныя руіны разбуранага горада. У зарыве пажараў фансіі аўтаматычна біядаля страляюць па людзей.

Выбух снарадаў трэск аўтаматаў пагасла і сыхае. У прамі святла — строгі, унутраны і знешні сабраны чалавек — Вадчук. Ён пачынае расказ аб тры страшных гадах акупіраванага Мінска.

Уражвае і фінал спектакля. Загінулі амаль усе члены падпольнага гарэма партыі. На канспіратыўнай кватэры застаюцца двое — Іван Кабушкін (Жан) і Уладзімір Палючок. Уладзімір піша лістоўку: «...Зноў крыважаўнае гестапа імкнецца арыштаваць, расстрэляць, шматлікімі ўнесці ў нашы рады адчай і замяшанне... Да зброі, таварышчы!» Лістоўку брае Кабушкін. Ён ведае, што граба рабін. Ён ведае, што на змену загінутым стануць тысячы новых байцоў. Толькі трэба больш лівістава. Народ павінен ведаць, што падполле жыве і змагаецца.

Шпіль — гаворыць Ён Палючку. — Пойдзі — Мінскі камітэт Камарцэў большавікоў. Але камітата няма, Жан. Ён знішчаны, — парчыць Палючок.

— Няма, — згражэцця Жан. — Але партыя ёсць! І камітэт будзе!

Зноў гучыць музыка, і ў паветры — воблак белых лістовак. Мінскае падполле зноў жыве, зноў дзейнічае.

Так, на высокай аптымістычнай ноте заканчваецца спектакль. Спектакль, у якім, безумоўна, ёсць сцэны, сыграныя і пастаўленыя хваляюча і стра-

на. Драматычна гучыць, напры-

Мэтр

СЕРЫЯ ІЛЮСТРАЦЫЙ — ЯШЧЭ НЕ СПЕКТАКЛЬ

«РУНЫ СТРАЛЯЮЦЬ ВА УПОР» на сцэне Рускага тэатра БССР імя М. Горкага

лад, адна з апошніх сцэн. Шэф з абера, атрымаўшы ад здраўніка Абломва звесткі аб членах падпольнага гарэма, які шалены навідаецца на патрыяты. Захлынаючыся ад злосці, здраўнік выкрывае прывічны ахвяр. Тэатр сцэны ўсё нарастае. Мы бачым, як расце група асуджаных. Мы бачым, як страшна катам. У спакоі, з якім падпольшчыкі ідуць на смерць, ворагі адчуваюць сваю гібель. І глядзячы ў зале становіцца ўсхваляваным саўзвычкім палей... Такія сіла мастацтва тэатра — сапраўдныя пачуцці і страсці не могуць не разварадзіць сэрцы глядачоў.

Але сіла спектакля, яго эмацыянальнае ўздзеянне было б значна большым, калі б увесць ён быў прасякнуты глыбінным драматызмам. На жаль, у спектаклі шмат чыста знешніх эфектаў. Успомнім хаця б сцэну, дзе Жан і Вася лёгка, які бы жартам, з усмешкамі цыркавыя артысты апраўдваюцца з ворагам. Абодва сцэны з Юзефам Нірэмасам і Ганіш Шпакавай. Абодва сцэны, дзе фансіі малойчыні нападоўваю на Слаўку Пабыдзіта.

«Руны страляюць ва ўпор» названы ў артыклах дакументальнай хронікай. У гэтай жанры ёсць традыцыя, значна ўзбагачаная практыкай 60-х гадоў. На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

Але інсцэніроўка «Руны страляюць ва ўпор» наўрад ці правільна называецца дакументальнай драмай. Бо на сцэну перанесены не самі дакументы, а іх мастацкая апрацоўка, зробленая аўтарам пражэктнай кнігі, у якой шмат белетрызацыі, дамой хронікай. У гэтай жанры ёсць традыцыя, значна ўзбагачаная практыкай 60-х гадоў.

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

Але інсцэніроўка «Руны страляюць ва ўпор» наўрад ці правільна называецца дакументальнай драмай. Бо на сцэну перанесены не самі дакументы, а іх мастацкая апрацоўка, зробленая аўтарам пражэктнай кнігі, у якой шмат белетрызацыі, дамой хронікай. У гэтай жанры ёсць традыцыя, значна ўзбагачаная практыкай 60-х гадоў.

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

На краіне шырока ідуць вельмі надзейныя па тэмаці і гістарычна строга праўдзівыя драмы М. Шатрова, шмат якія тэатры іграюць спектакль, пабудаваныя на дакументах, пісьмах, вершах... І такая драматургія мае поспех: дакумент перакоўвае, дакумент — гэта праўда!

А. БУТАКОУ

шматгранны падзеі і факты з гісторыі мінскага падполля. Дастаюцца больш прасачыны, напрыклад, багаты і драматычны лёс Ісаі Казіна, або сям'і Амелян, або Віктары Рубец — актрысы з тэатра Галуба, адважны і мужны падпольшчыцы, каб лёс каго-небудзь з іх стаў драматычна праўдзівым, спэцыяльна і ўражліва накіраваны барышчэ мінскіх патрыятаў.

Любымі сродкамі стваральнікі спектакля імкнуцца прыкаваць увагу глядача. На ўрабаванне барышчэ дэталюваны прыёмы, якія паруюць абраным аўтарам жанр дакументальнай хронікі, — празмерна яркія фарбы афармлення, багата востра драматычнымі, як бы з трыюмнымі акордамі музычна, таямнічым перабегам і праходзіць падпольшчыцаў, гофашыстаў, зненныя эфектыўныя пачаткі і заканчэння кожнай часткі, асобных сцэн, — і усё роўна нічога не атрымліваецца. Затое ў тых немытых месцах, дзе рэжысёр сустракаецца з кавалкамі сапраўднай драматургіі, ёсць прафесіяналізм, умненне будаваць дыялог, ускрыць дугі драмы, накіраваць на раскрыццё ўзаемаадносін і стварэнне больш-менш акрэсленага характараў. Там відзіць і добры густ, і высокая пастаўчаная культура. Там жа, дзе няма драматычнага матэрыялу, — там безпамажна рэжысёр, там не памагаюць ні зменныя эфекты, ні «саманаратывы» Вядучага, ні рэжысёрскія крэйтыўныя дэталі.

Пасля прэз'еры прайшло два месяцы, на працягу якіх пастаўка цярпела рад змен: удакладнялі некаторыя эпизоды, ініцыя прэста сфармаваліся, змяняліся некаторыя выканавыя. Дынаміку ў дзейні атрымаў пачатак і асноўная сюжэтная лінія — імкненне Ісаі Казіна прайсці па Лёва Равінскую знайсці сваіх людзей у горадзе і арганізаваць падпольны цэнтр. Але ў прычыне гэтых змен не зробіў уплыву на ўсёсходзіць спектакля, не змагі зрабіць яго яркім, праўдзівым. Пераддоцці ілюстрацыя, схематызм інсцэніроўкі аказалася немагчымым.

Тэатр уззяў за ўдзячную справу: сродкамі сцэны ўважліва і памяці народнай гераіка-драматычнага падзеі мінскага падполля. Не знойдзецца глядзельнай зале чалавек аб'явава да гэтай велічыні тэмы. Але будзем справядліва і шчыра рэалізаваць мінскі галас, не абдыска. Нягледзячы на асобныя ўдачы, пастаўка ў цэлым не аявіла дыкненне вялікага мастацтва, не прасякнута духам сучаснасці ў паказе падзей і фактаў, не саграта жывым ладушчым выканавым — людзей сённяшняга дня.

Нельга нічым падняць праўдзівы жыццё і праўду тэатра. Нельга толькі дэкламаваць высокую грамадзянскаму тэму і не вырашаць яе сучаснымі мастацкімі сродкамі. Тэатр ішоў у дарогу на шляху да вырашэння тэмы мінскага падполля. Будзем спадзявацца, што ў наступных спробах аслаблення гераіка-паказавальна будзе больш прапрацавана да сабе і да драматычна, будзе прычыновым, будзе чужым і ўважлівым да сваіх добрых традыцый, да таго вопыту, які ён здабыў у спектаклях, названых у пачатку артыкула.

Сярод названых пісьменнікаў трэба перш за ўсё вылучыць Вінаса Коўку (1892 — 1938). Сын селяніна з Траўскага павета, у 1920 годзе ён уступіў у Камуністычную партыю Літвы. Колькі год праваў у каўнскіх турмах, дзе пачаў пісаць вершы аб гаротным жыцці літоўскіх сялян. У 1926 годзе, пасля фашысцкага перавароту ў Літве, Коўку ўліце перабрацаў у БССР. Тут ён спачатку працаваў дырэктарам літоўскай школы ў Дзізнаве, а затым перайшоў на працу ў АН БССР, у не літоўскі сектар, які ўзначальваў акадэмік, вядомы гісторык і рэвалюцыйны дзеяч Стасіс Матулайціс (1866—1956).

Апрача эмігрантаў, якія знайшлі для сябе ў Беларусі другую радзінку, у сённяшні літоўскі пісьменніцкі ўваходзілі таксама і мясцовыя ўраджанцы В. Скардзіс, П. Кірыяна, С. Кукляліс і інш.

Літоўская сямцыя прыналежала літоўскаму ўраду літоўскіх пісьменнікаў, які жыў у іншых гарадах СССР і нават за граніцай. Беларускую сталіцу не-

у БЕЛАРУСКАГА і літоўскага народаў у многім агульны гістарычны лёс. І калі ў суровым 1919 годзе над абедзюма маладымі савецкімі рэспублікамі навесла пагроза ітэрвенцыі, яны аб'ядналіся, каб разам змагацца супраць ворага, так была ўтворана Літоўска-беларуская савецкая рэспубліка. Складаны падзеі неўзабаве спынілі існаванне гэтай непаўторнага дзяржаўнага ўтворэння, аднак памяць аб Літве жыла і натхняла літоўскіх працоўных на барацьбу ў тыя цяжкія гады, калі Літва зноў часова апынулася пад уладай буржуазіі. І калі ў сувязі з буржуазным тэорам у многіх літоўскіх працэнтэрыях пісьменнікаў паўстала пытанне, куды эміграваць, яны іста выбралі Савецкую Беларусь, дзе, дарчы, знайшлі з другой паловы XIX стагоддзя існавалі даволі шматлікія літоўскія пасяленцы.

Дзейнасць літоўскай пісьменніцкай групы ў Мінску — цікавая і мала даследаваная асобнасць гісторыі шматгадовага беларуска-літоўскага ўзаемадзеяння. Група арганізаваная аформілася ў 1927 годзе, калі з Літвы ў Савецкую Беларусь сталі легальна і нелегальна працаваць многія літоўскія працэнтэры пісьменнікі. Так пачала існаваць літоўская сямцыя «Маладыя», логым — БелАПІ і Саюза пісьменнікаў БССР. Спінды сямцыі сваё існаванне ў 1937 годзе.

Найбольш таленавітыя яе працэнтэры былі Банавенура Паўлюквічус, Алксандар Марціне, Андрус Даўблявічус і Фелікс Вайшнорас. Іх жыццёвы і творчы шлях склаўся ў многім аднолькава. Усе яны нарадзіліся ў літоўскай вёсцы, у юныя гады змагаліся за ўстаўнаўленне Савецкай улады, сядзелі ў буржуазных турмах, там жа пачалі пісаць аповяданні і вершы. Канспіратыўныя ўмовы прымусілі іх падняцца псеўданімамі. Так Паўлюквічус падняўся праўдзішчам Джугас, Марціне — Лавнас Люда, Вайшнорас — Садыніс.

Знаходзячыся ў Беларусі, літоўскія пісьменнікі актыўна ўключыліся ў будаўніцтва новага, сацыялістычнага жыцця: Даўблявічус стаў працаваць на падполле ад Мінска дырэктарам МТС, Марціне нейкі час была супрацоўніцай літоўскай газеты, сёння пісьменнік Юос Мізра (1895—1967), яе прыхоў у СССР у складзе амерыканскай прафесійнай дэлегацыі. Мізра пабыў у логымузеі і з'езд у РСДРП, ва ўніверсітэце, на швейнай фабрыцы, выступаў на пісьменніцкіх вечарах з дэкламацыямі літоўскай працэнтэры літэратуры ў ЗША, Вярусніўшы ў Амерыку, Мізра выдаў на літоўскай мове кнігу «Да пятацігоддзя Савецкага Саюза» (Нью-Йорк, 1932). Надаўна мне ўдалося адшукаць гэтыя ўнікальныя выданне. У ім ёсць дэльны радкі пра Савецкую Беларусь, пра яе дасягненні ў розных галінах гаспадаркі і культуры. Мізра расказавае пра свае сустрэчы з Р. Мурашкіам, М. Лыньковічам, В. Кавалём, В. Штаньковічам, А. Звонакам, Відэц, з візітам Мізра звязана газетнае паведамленне аб тым, што для выдання ў ЗША перакладлася на літоўскую мову аповесць П. Галавача «Спадох на зямлі».

Апынуўшыся ў Беларусі, літоўскія працэнтэры пісьменнікі на-ранейшым жылі думкамі аб сваёй шматнакітнай радзіме. Жыццё і барацьба рабочых і сялян у капіталістычным грамадстве прывесчылі аповесці і аповяданні В. Паўлюквічуса «Беспрацоўка», «Забастоўка», «Пасяленец», «Распрадажа», вершы А. Марціне «Калыханка», Ф. Вайшнораса «Голас літоўскага беззямельнага», «Пакідаючы вёску». Кожны з аўтараў у той або іншай форме звяртаўся да свайго бяспалёнага дзяцінства і беспрацоўнага юнацтва («Дзякуй» А. Даўблявічуса, «Бядоты батрака» В. Паўлюквічуса). Непаліхнай верай у перамогу народа вызначылі «турожныя» вершы і пазьмы Ф. Вайшнораса, у якіх ёсць, дарчы, многа сутучнага з пазыяй В. Таўлава.

Літоўская сямцыя прыналежала літоўскаму ўраду літоўскіх пісьменнікаў, які жыў у іншых гарадах СССР і нават за граніцай. Беларускую сталіцу не-

рыт, трывалы малюнак, прадуманае кампазіцыя, пейзаж — усё падпарадкавана задачы расказаць пра натуру вальную, лэтаніраваную. Нашы юныя сучаснікі — такі розныя і такія прынамняныя ў работах Р. Кудрынска «Сахока», Ж. Шыдлоўскай «Мая суседка Галачка», Б. Раменава «Хлопчык».

Калі глядзіць такія работы, як «Трактарны завод» М. Чэпіка, «У порце» В. Кубарава, «Марсіане» Л. Ворнава, «Сонца над Прыпяццю» Я. Іванешкі, трыптык М. Чэпіка («Мінулае», «Беларускія жаніцкія» В. Варлавава, «Зямлянка» У. Стальмашона, «Зрады» В. Лук'янава, — перакрываешся, якое няслухнае было некалі меркаванне, быццам акаваць — мастацтва камернае. Дзякуючы здольнасці перадаць шырока, размах колернага гучання (як у жывапісе), дзякуючы праву на адкрываць умоўнасць прычму (як у эстампе), акаваць мае неабмежаваны магчымасці ў выяўленчай думцы і паучыцца.

Што ж датычыць канонаў, да якіх, бывала, зводзілі спецыфіку акаваць, дык пра паспяховае вызваленне ад іх сведчыць многа работ на выставцы. Тут акаваць прэзрыстыя і зноўкі. Пашчотныя і суровыя. Стратэгія і манасіх прыстаў. Скарыстоўваюць і прэзрыстыя акаваць, і яе здольнасць быць «крыючай».

У гэтых дачыньнях канонаў, да якіх, бывала, зводзілі спецыфіку акаваць, дык пра паспяховае вызваленне ад іх сведчыць многа работ на выставцы. Тут акаваць прэзрыстыя і зноўкі. Пашчотныя і суровыя. Стратэгія і манасіх прыстаў. Скарыстоўваюць і прэзрыстыя акаваць, і яе здольнасць быць «крыючай».

Група літоўскіх пісьменнікаў. Сярод іх — сяліць за сталам злева направа Ф. Вайшнорас, В. Праўскас, беларускі мовы Г. Браўцінян, В. Коўка, А. Марціне, І. Стальшліс, В. Скардзіс.

Група літоўскіх пісьменнікаў. Сярод іх — сяліць за сталам злева направа Ф. Вайшнорас, В. Праўскас, беларускі мовы Г. Браўцінян, В. Коўка, А. Марціне, І. Стальшліс, В. Скардзіс.

СТАРОНКИ БРАТЭРСТВА І ДРУЖЫ

аднараза наведвалі літоўскія пісьменнікі, што жылі ў Маскве: В. Праўскас (Яўраіне), Я. Таўткявіч (Ю. Юраіне), П. Ужваліс (Транціўс). Усе яны ўдзельнічалі ў першай савецкай нарадзе літоўскіх працэнтэры пісьменнікаў, якая адбылася ў Мінску ў снежні 1933 года. На нарадзе адбылася дэкламацыя размова аб творчым спрымае, аб падрыхтоўцы да І Усеазаонага з'езду ССР, аб рэформе літоўскай пісьменнасці і г. д.

В. Праўскас пабыў таксама ў Мінску ў лютым 1933 года. Вядомы паэт і літаратуразнаўца, ён выступіў тут з дэкламацыяй аб літоўскай літэратуры. Наведвалі літоўскага клуба ў Мінску тады ж абмеркавалі паэтычны зборнік Праўскаса «Мяцённыя сны».

Перад членамі мінскай літоўскай сямцыі неаднараза выступалі выдатныя сны літоўскага народа, адзін з арганізатараў і кіруючы Літвы Вінаса Мінскічус-Канскас. Цікава, дарчы, што ў 1933 годзе на беларускую мову была выдана манаграфія Мінскічуса-Канскаса «Літва». А адна з важнейшых яго літэратуразнаўч

ЧАСОПІСЫ

Полымя Беларусь Маладосць

Красавіцкія кніжкі беларускіх літаратурна-мастацкіх і грамадска-палітычных часопісаў працягваюць чытачам наступныя матэрыялы.

«ПОЛЫМЯ» Нумар адкрываецца нізкай «Апавяданні пра Леніна». У ёй — апавяданні «Васіліна» В. Хомчанкі, «Стары ў пенсіонеры» Шыльгіна К. Паўстоўскага, «Красавіцкі вечар» М. Ціханова, «Вяселле наперад» Л. Радзішчава, «У цырульні» М. Зашчанкі (пераклад А. Шапакоўскай) і «Маленькая справа» Л. Ракоўскага (пераклад Л. Салаўя).

Друкуюцца таксама цыкл новых вершаў М. Лужаніна пад назвай «З наблізкай вандроўкі» і заканчэнне рамана Л. Арабей «Скрыў у пепелішчы».

У раздзеле «Новыя пераклады» — пазма Станіслава Рышарда Дабравольскага «Яносіт з Тарховай» у перакладзе з польскай мовы М. Танка. А. Ус і А. Уладзімірава Друкуюцца заканчэнне нарыса «Вікторыя».

Раздзел часопіса «У свеце мастацтва» прадставлены артыкулам Б. Бур'яна «Сэрца з сэрцам гутарку вядзе...» — пра творчасць народнай артысткі СССР Л. Рэзакі і народнай артысткі БССР В. Галіны.

«Па законах красы» — так называў свой артыкул пра пазію М. Багдановіча Р. Бярозкіна, які друкуецца ў раздзеле «Крытыка і літаратурна-знаўства». Тут жа змешчаны артыкул Я. Герцовіча «Вернасць прызначэнню» — да 70-годдзя І. Гурскага.

Раздзел «Сярод кніг» складаецца з рэцэнзій В. Тараса на пэзію А. Валюгіна «Вецер з Волгі», У. Жыжнікі — на аповесць А. Якімовіча «Канец сервітуту», А. Бялікіна — на зборнік вершаў М. Хведаровіча «Зоркі на камені», М. Прашкоўска — на кнігу М. Капыловіча «Сярод жыццёвых людзей». Змешчана таксама кароткая рэцэнзія А. Мальдзіса на кнігу Г. Штыкова «Галасы дэлікіх продкаў».

Багаты пазітыўны раздзел часопіса. Друкуюцца вершы А. Каласова, М. Смагаровіча, У. Паўлава, М. Стрыгалова, М. Стральцова, У. Фаміна і А. Крывіцкага. Проза прадставлена аповесцю П. Ткачова «Паўнак з неборама» і апавяданнем М. Базарвіча «На канікулах».

Як заўсёды, шмат матэрыялаў у раздзеле публіцыстыкі. Тут змешчаны рэпартаж І. Калесніка «Твой росквіт, Любаві», артыкул А. Старычкова «У Горках Ленінскіх», нават камсамольскага работніка У. Ліпскага «Твая зорка», артыкул начальніка аддзела хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці Дзяржплана БССР Ф. Кузняцова «Сінтэтыка ў Беларусі», фотарэпартаж В. Ждановіча «З Мінскага харэаграфічнага вучылішча, інтэрв'ю Н. Ісачанкі з народнай артысткі СССР Л. Рэзакі і іншыя матэрыялы.

У раздзеле «Кнігі і час» — артыкул А. Міронава «Рэдакцыя партыі» (да 70-годдзя І. Гурскага), артыкул М. Родчанкі «З аднаго крыніцы» (пра творчасць А. Твардоўскага і А. Куляшова), рэцэнзія Е. Бондаравой на кнігу М. Ціхоцкага «У. І. Ленін і эстэтыка публіцыстычнага слова», Ю. Сяргі — на зборнік вершаў Я. Верба «Сяжасца», У. Юрзвіча — на даследаванне В. Рагойшы «Пазытыўнае і адмоўнае».

Акрамя гэтага, у нумары ёсць раздзелы «Наш практыкум», «Ці помнім мы ўсё?», «Сур'ёзнае і кур'ёзнае», «Штрыхі гісторыі», «Акіно ў прыроду» і інш.

«МАЛАДОСЦЬ» Часопіс прапануе чытачам вершы А. Бялікіна, К. Кірзенкі, М. Смагаровіча і М. Вяршыніна, урывак з новага рамана І. Гурскага, апавяданне І. Навошта «Мяснічак», пачатак дакументальнай аповесці В. Мысліўца «Пасланне Балтыкі». Пад рубрыкай «З літаратурнай спадчыны» надрукаваны невядомы верш Якуба Коласа.

Рэд. матэрыялаў нумара прысвечаны У. І. Леніну. Так, артыкул М. Тойбермана «Адліта ў метал» расказвае аб савацкай медальернай Ленініне, артыкул П. Ткачова «Першая сямка» — пра сямку студэнта Казанскага ўніверсітэта Уладзіміра Ульянова ў вёску Какушкіна.

У нарысе В. Алеціна «З хлебам-соллом» гаворыцца пра будні калгаса «12 год Кастрычніка» Рагачоўскага раёна, у «Званых Хатыні» А. Мількінава — пра Хатынскую трагедыю, М. Марушэвіч у нарысе «Ліст з-за акіяна» расказвае пра новае жыццё беларускай вёскі, а В. Макаравіч у нарысе «Жывая крыніца» — пра загадкава Крупецкай раённай бібліятэцы І. Алексіевіча.

Змешчаны ў часопісе дакументальныя замалёўкі У. Мясніўца пад агульным загалоўкам «Вялікі суровы год».

У раздзеле «Новыя кнігі» надрукаваны кароткія рэцэнзіі М. Янчука на кнігу І. Гурскага «На берагах Нявы», Р. Баруты — на зборнік сучаснай пазіі ГДР «Пярэдня выйшла ў зямлю», А. Паўловіча — на манераграфію Ф. Куляшова «Ван Мележ», Е. Івановіча — на зборнік «Беларускія народныя гульні».

Да 160-годдзя з дня нараджэння М. В. Гоголя друкуецца артыкул І. Баса «Паклон табе, Гоголь!».

Акрамя гэтага, у нумары змешчаны шэраг пазнаваўчых матэрыялаў, ёсць тут таксама раздзелы «Перадвы ўрачак», «Гумар», «Шашкі» і інш.

«БЕЛАРУСЬ» Часопіс прапануе чытачам вершы А. Бялікіна, К. Кірзенкі, М. Смагаровіча і М. Вяршыніна, урывак з новага рамана І. Гурскага, апавяданне І. Навошта «Мяснічак», пачатак дакументальнай аповесці В. Мысліўца «Пасланне Балтыкі». Пад рубрыкай «З літаратурнай спадчыны» надрукаваны невядомы верш Якуба Коласа.

Рэд. матэрыялаў нумара прысвечаны У. І. Леніну. Так, артыкул М. Тойбермана «Адліта ў метал» расказвае аб савацкай медальернай Ленініне, артыкул П. Ткачова «Першая сямка» — пра сямку студэнта Казанскага ўніверсітэта Уладзіміра Ульянова ў вёску Какушкіна.

У нарысе В. Алеціна «З хлебам-соллом» гаворыцца пра будні калгаса «12 год Кастрычніка» Рагачоўскага раёна, у «Званых Хатыні» А. Мількінава — пра Хатынскую трагедыю, М. Марушэвіч у нарысе «Ліст з-за акіяна» расказвае пра новае жыццё беларускай вёскі, а В. Макаравіч у нарысе «Жывая крыніца» — пра загадкава Крупецкай раённай бібліятэцы І. Алексіевіча.

Змешчаны ў часопісе дакументальныя замалёўкі У. Мясніўца пад агульным загалоўкам «Вялікі суровы год».

У раздзеле «Новыя кнігі» надрукаваны кароткія рэцэнзіі М. Янчука на кнігу І. Гурскага «На берагах Нявы», Р. Баруты — на зборнік сучаснай пазіі ГДР «Пярэдня выйшла ў зямлю», А. Паўловіча — на манераграфію Ф. Куляшова «Ван Мележ», Е. Івановіча — на зборнік «Беларускія народныя гульні».

Да 160-годдзя з дня нараджэння М. В. Гоголя друкуецца артыкул І. Баса «Паклон табе, Гоголь!».

Акрамя гэтага, у нумары змешчаны шэраг пазнаваўчых матэрыялаў, ёсць тут таксама раздзелы «Перадвы ўрачак», «Гумар», «Шашкі» і інш.

«МАЛАДОСЦЬ» Часопіс прапануе чытачам вершы А. Бялікіна, К. Кірзенкі, М. Смагаровіча і М. Вяршыніна, урывак з новага рамана І. Гурскага, апавяданне І. Навошта «Мяснічак», пачатак дакументальнай аповесці В. Мысліўца «Пасланне Балтыкі». Пад рубрыкай «З літаратурнай спадчыны» надрукаваны невядомы верш Якуба Коласа.

Рэд. матэрыялаў нумара прысвечаны У. І. Леніну. Так, артыкул М. Тойбермана «Адліта ў метал» расказвае аб савацкай медальернай Ленініне, артыкул П. Ткачова «Першая сямка» — пра сямку студэнта Казанскага ўніверсітэта Уладзіміра Ульянова ў вёску Какушкіна.

У нарысе В. Алеціна «З хлебам-соллом» гаворыцца пра будні калгаса «12 год Кастрычніка» Рагачоўскага раёна, у «Званых Хатыні» А. Мількінава — пра Хатынскую трагедыю, М. Марушэвіч у нарысе «Ліст з-за акіяна» расказвае пра новае жыццё беларускай вёскі, а В. Макаравіч у нарысе «Жывая крыніца» — пра загадкава Крупецкай раённай бібліятэцы І. Алексіевіча.

Змешчаны ў часопісе дакументальныя замалёўкі У. Мясніўца пад агульным загалоўкам «Вялікі суровы год».

У раздзеле «Новыя кнігі» надрукаваны кароткія рэцэнзіі М. Янчука на кнігу І. Гурскага «На берагах Нявы», Р. Баруты — на зборнік сучаснай пазіі ГДР «Пярэдня выйшла ў зямлю», А. Паўловіча — на манераграфію Ф. Куляшова «Ван Мележ», Е. Івановіча — на зборнік «Беларускія народныя гульні».

З НЯБЛІЗКАЙ ВАНДРОЎКІ

СВІТАННЕ

Раўчыц пажарныя сірэны,
Трымаюць ноч па сто разоў.
І светлае вядзе над сценамі
Нью-Йоркскіх гаманых муроў.

Гляджу праз куцельныя мэрак,
А можа праўда, не на жарт,
У нейкімуну гэта горад
Ступіць павер, шугнуць пакар.

Дарма! Адкуль такіх страхі!
Ні знаку полымя найноў,
Стаць сабе спакойна гмазі,
І дакі не ляццяць на дол.

Трыгой марнай не спыню,
Чужой турботы не гаду,
Няхай раўчыці!

А як было б цудоўна:
Сіроць нягасна
Стаць прад намі твары змаргору,
І ўсім праменьці толькі прыклад
шчасны,
І добрае адно хвалюе кроў,
І светлае вядзе шляхі ў стагоддзі,
І брацкае — заўжды, як дар
саброў,
І дае свет... У непарунай згодзе
Ідуць народы, — кожны для сябе
Жывое сонца — ўзор жыцця —
знаходзіці!

А дэлегаты Асамблеі
Пасведчаць жам, буду рад:
Калі тут штосьці дзесьці тлее,
У гэтым я не вінават.

ПЕРАСЯЯЛЕНЦЫ

Порт залпаў соннымі вачамі,
Карабель бароча на прыкол,
І на борце людзі закрывалі —
Рэўца ў рай з птушымі
малаком.

Хоць бы падказала ім жанчына,
Эмершая,
ды факел як у руцэ,
Тут замешан край не на птушымі
І наогул не на малаці.

Хай крычаць рэкламы на
Брадаві —
Прытрымай у пальцах —
Хлеб не паміжце, не станце,
Чый ні сеў бы зверху прэзідэнт.

Неаднойчы ўспоміць маму з
татам,
І дастане бог на араці.

А ўсё рэвалюцыя... Захацеці пралетарыі панства,
а мужыкі — зямлі. Катары год неспакой.
Белыя вушы на Бярэзю акапалі. На Маскву
цягнулі... Эх, а'е! Рэію бальшавікі! Крыві
той гралісо! А што заваявалі? Зямля, воля,
фабрыкі... Хто ўсім будзе кіраваць?

— Бальшавікі будучы!
— Ты ім верыш?
— Прымавай каня, Стасі! Зойдзем перакуюсьмі.

У карчме было амаль пуста. Гаспадар, тоўсты і рухавы мужыкна год пяцідзесці, развёў
рукамі і спакойна сказаў:
— Нічога, хлопцы, няма. Белыкі ўсё пад мату
лы вымелі.

— Божа мой, можна загнуць у дарозе, —
паматаў галавою Стас і мігнуў крадом гаспадару.
— Пятроўца ж трэба, дарога вялікая...
Гаспадар кроўку панянуў.

— А хто з вас разлічваў будзе? — спытаў ён.
— У мяне ні сям'я...
— Божа мой, ці не думаеш, што Баравік абманіць?
У мяне фальварак, грошы... Золатам табе заплачу! Чалавек ад чырвоных забег...
Гаспадар выйшаў за дзверы. Неўзабаве ён
прынёс цэлы ахапак адзення: стары латаны жакух,
вынашаныя суконныя штаны, падытыя
нейкай цыратай, дымцаватыя валёкі і вялікую
шапку-кубанку. Стас усміхаўся. Некай пацяляла
на душы і ў Андрэя. Падыўшыся з шырокай
дубовай лавы, ён падаў гаспадару жылістую,
чырвоную з марозу руку. Потым, накульгаваны,
падышоў да стала і моцна пацягнуў
Стасеў да шчы.

— Божа мой, свае ж людзі, — некай сарамі
жа-натуральна адказаў Стас. — Вось вы'ем
харашына і паедзем дамоў.

— Дзякую, Стас, калі-небудзь разлічымся.
— Выпій і закусвай. — Стас падняў лаву
у міску выніліны, вясела смяяўся і ўжо ляпаў
ла пачынаў Андрэя. Цяпер проста ў Дукору.
Дасць бога іхца паніжам за гаспадарамі.

Андрэй маўчыў. Зласнавата зірнуў на гаспадару,
на Стаса, сам сабе падліваў у чарку, выпіваў
за адзін глыток, закусваў.

— Дык што ты пра Надзею хацеў сказаць? —
раптам адсугуў ад сябе міску, чарку і ціха
спытаў Андрэя.

— Хадзіў я да яе... Божа мой, калі б не
гэтка заўважыла на свеці! Вяселле б даўно справілі...

— Думаеш, Надзя за цябе пайшла б? — прачытаў
праз зубы Андрэй. — Яна ж прыгажуня!
— У будні прыгажосць не ўкніе. А ў мяне
кокі, жаровы Авецка чарада! Фальварак!
— Нічога ў цябе, Стас, няма! Забудзься на тое...
Дык Надзя табе адмовіла?

— Як так адмовіла? Сказала, няхай вайна
закончыцца... А колькі тут чакаць? Вось у мяне
дакумент. Загад Рэўнаеасавета па шаснаццаці
гадзі арміі. Чырвоныя патрабуюць ад лясана-
рыхтоўчых арганізацый усе меры, якія залежаць
ад іх, і неадкладна падняць прадукцыйнасць
працы.

— Ты вельмі няны, Стасі! Разлівайся і паедзем.
На дварэ будзе ціха, зорна. Недаўно блізка
браху сабака, моцна галасіла жачына.

— Пільсудчый шчыраць.
— Божа мой, хто пераможаць асузіць?
Моўчкі мінулі дрыммота-задумлены Арлоў
лес.

Андрэй ляжаў на баку, трымаў у руцэ рэвалвер і ўсё глядзеў, як далёкі ў вышыні падалі
буіныя і мігальныя зоркі. Дык так часта,
што аж шкада станаўлялася! Нібы родныя, самыя
блізкія гаслі на яго вачах.

Нечакана ўвайшла маці. У белай выпшыванай
кофце. У доўгай, як не да пят, у зборні, спадніцы.
Запалканая, Іярэз такай, як праводзіла яго за
гаспадарца — на службу...

Бацька маўчыў ішоў за падвовай, не глядзеў
на людзей. Свое шчачіне выраваўся з-пад шапки.
На худых плячах прыліпала выбіленая,
вышываная кукуляная кашуля. Лапі, які ні
стараўся Агей падымаць ногі, уздымаў пылі.

Сястра Вольна, рослая, стройная, ішла побач.
Яна амаль не плакала, толькі выпірала хусцінай
потно высокі братаў і люб.

А Надзя, яго любая, і блізка не падшыла. Каб
не расплакацца, каб не даваць людзям лямі
ліній гарору. Панадвалася позна вечарам, на тым
і разліталася...

Апоўдні былі ў Ігумені, на ракурсіміх пункце.
— Глядзі, сыноч, сперажыся. Вайна цяпер...
Германцы тут не месца... Давай на кілішку
вы'ем. Бог ведае, калі стрэліцца.

Зайшлі ў шчыно, казакілі кварта. На закусь
да тоўстыя селядцы. Выпілі. Позна ночку ка
была прывезла п'янага Агея дамоў. Без шапки.
Заспаўна. Ніхто яго не ляпаў, не шкадаваў.
Толькі Волька, распуноўваючы хамут, спытаў:

— Тата, а дзе ты Андрэй пакінуў?
— Там! — зласнавата буркнуў Агей, пакаш
ляў у кулак і пайшоў у пуньку, мусціць, спаць
на сене.

Ім свабода трэба, а не статуя, А дамоў завязаны шляхі.

Не закрэсіш золатам і кока
Даўкі смог і горкі смак бяды.
Б'ецца ў бераг пённая затока
Горам пераселенай вяды.

Калі я глянуў з сумнага пагорка,
Дзе пакаваны Кенэдзі, на горад,
То убачыў, што нагробкі
прэзідэнтаў

Зліваюцца ў адну прамую рысу
Вяды, газонаў, вуліц, тратуараў.
Яна ідзе з маргі і Капітолія,
Капдакладніч качучы, наадварот:
Ад Капітолія на могілкі.

Не гэта
Мяне здзівіла — даўна, што
прамая
Нагадавала крываю лёту кулі
Ад Лінальна да Кенэдзі.

Вось напамінак горкі
Для прэзідэнтаў.
Крышку справядлівых.

ЧОРНАМУ ТАВАРЫШУ

...А рэчку як ні падпірай,
Яна за берагі прарвецца,
Пераліцеца праз край.
Так і народ у панявечы:
Як ні змушай, як ні трымай,
Трапачацца жывое сэрца.

Гэта ты прыслава рана мне,
Беларусь, з сваіх пагоркаў!
Нешта вельмі нечакана —
Шоста а вуліцы Нью-Йорка.

Як ж, мілы, як ж, белы мой,
На санях ці на кіз,
Ты прабег паўстаца цэлага,
За сьварымы акіні!

І сніжыны над прасторамі
У сусор'і павязу...
Каб яшчэ завая спорная
Ды з-пад елкі дзерзала!

Малюнак мастака К. Ціхановіча да аповесці В. Мысліўца «Госць Балтыкі». («Беларусь»).

Уладзімір ПАУЛАУ

БАЯВЫЯ СЦЯГІ

У бывалых салдат адкрываюцца
раны старыя.
Праз гады працянаецца грот
франтавых камінад.
Больш нистрымыны тады наблываю,
на сцягі палкавыя,
Варухнуцца ў музеях сцягі
партызанскіх брыгад.

Іх салдаты палкалі ў балоце ці ў
спаленым жыцце.
І вось зараз апошні ў жыцці іх
і бой і перад.

Палкавымі сцягамі вы іх на
лікуту акрыіце,
Прыспуціце ў жаласце сцягі
партызанскіх брыгад.

Поступ маршавых рот і глухія
дарогі лясныя,
Штыкавыя атакі і попель
халодных блакад —
Ахіналі сабою сцягі
палкавыя брыгад.

Асіяялі сабою сцягі партызанскіх
брыгад.
Дык зніміце чахлы, не трымайце
сцягі ў музеях,
А наперад святоточныя калонаў
выносьце на пляч.

Хай над намі святыні бацькоўскаю
славаю рэюць,
Баявыя сцягі,
Хай над намі сцягі шаласцяць.

І зноў цябе заву,
Маленькую, малую,
Сцілую галаву
І холад воч цалую.

Навошта вершы мне,
З якой такога нагоды!
Хоць не скажу я «не»,
Ды не скажу і «згода».

Так згубна, знаю я,
Забіць ратунк мери.
Балоча мне ўдава
Ад той найнай веры.

Не, не, я не хачу
Пакарістацца ёю,
Хоць знаю — залпау
За кожны міг з табою.

Я зведзю бальшы, чым ты,
І ў часе адвітанья
Мне, як джор, квіты
Насілага каханья.

Мне б лепей у журбе,
У думках і здэлку,
У табе і пры табе
Шукаць сабе палёкту.

Чаму ж цябе заву,
Маленькую, малую,
Сцілую галаву
І холад воч цалую!

«НЕМАН» № 4

Чацвёрты нумар часопіса адкрываецца нізкай вершаў беларускіх паэтаў — А. Русецкага, С. Шумічова, П. Пестрака, У. Паўлава, С. Грахоўскага, Э. Агняцка і А. Знонака, прысвечаны Уладзіміру Ільчу Леніну. Надрукаваны таксама вершы Д. Сімановіча і Ж. Жычкі (пераклад І. Ласкова і А. Дарухастра).

Проза прадставлена аповесцю П. Кавалёва «Чырвоны лядок» (пераклад М. Гарбачова) і «Вайна вярнулася» (пераклад І. Ласкова).

У нумары змешчана заканчэнне рамана П. Адамса «Анёлка па дзесці шыльгаў» (пераклад з нямецкай мовы Я. Нікавэ).

У раздзеле «Публіцыстыка» надрукаваны артыкул А. Савельяна «Дзікія рэзэрвы» — аб праблемах навучанія і далейшага вынарашчэння ў прамысловасці выхаванню ўстаноў працоўных рэзэрваў рэспублікі. Нарыс І. Капыловіча «Лясны патруль» прысвечаны герцаўнай працы лётчыкаў і парашуцістаў, якія змагаюцца з ляснымі пакарамі. «Гэта было пад Смалевічамі» — тата было пад Смалевічамі — гэта было пад Смалевічамі і была партызанка А. Сяпаненкі.

Раздзел «Мастацтва» сіладаюць артыкулы галоўнага рэдактара тэатра Імя Я. Коласа С. Казіміроўскага і артыстаў тэатра Імя Я. Купалы Г. Гарбука, А. Мілаванова і Ф. Філіпава.

Гэтыя артыкулы — працяг размовы аб праблемах сучаснага беларускага тэатра і драматургіі, распачатай У. Няфядам. У студэнцкай кніжцы «Неман» Часопіс друкуе рэцэнзію Ф. Яфімава на зборнік «Табі, Беларусь», А. Браўлюнскага — на зборнік апавяданняў І. Чыгрынова «Па сваіх слядах», які выйшаў у Маскве, М. Жыгоўскага — на кнігу «Сіроць віхуры навальніччых».

Пад рубрыкай «Наш календар» — матэрыялы да 70-годдзя з дня нараджэння І. Гурскага, Л. Рэзакі і В. Галіны.

У раздзеле «Знойдзена ў архівах» — артыкул Б. Гарта аб музычным жыцці дараваўскай Беларусі.

Акрамя гэтага, у нумары ёсць раздзелы «Чалавек і прырода», «Розныя рознасці», «Сатэра і Гумар».

«Літаратурна-мастацтва» № 3

Аўтарка, 8 красавіка 1969 года

(Заканчэнне на 4-й стар.)

